МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XV Міжнародної науково-практичної конференції
«ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА:
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»,
присвяченої пам'яті
академіка ДМИТРА ТХОРЖЕВСЬКОГО

15 травня 2026 року

XII Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ»,
присвяченої пам'яті
члена-кореспондента НАПН України
ВІКТОРА СИДОРЕНКА

16 травня 2026 року

УДК 378.016:62/68]:005.745

Затверджено рішенням Вченої ради факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 11 від 28 травня 2026 р.)

За загальною редакцією – Дмитра Кільдерова, Світлани Іщенко

Редакційна колегія: Тетяна Чернова, кандидат педагогічних наук, доцент; **Юрій Павлов**, доктор педагогічних наук, професор; **Лідія Сліпчишин**, доктор педагогічних наук, професор; **Олена Шатова,** старший викладач; **Ольга Трегуб**, кандидат педагогічних наук, доцент.

Технічні редактори: Олена Козієнко, Роман Полевик.

Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» (15 травня 2026 року). XII Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (16 травня 2026 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, С. Іщенко. Київ, 2026. 489 с.

До збірника увійшли тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» (15 травня 2026 року). XII Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (16 травня 2026 року).

Розраховано на здобувачів освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти, співробітників наукових установ та закладів.

©Факультет технологій та дизайну, 2026
©УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026
©Автори тез, 2026

- системного проєктування змісту технологій та системи підготовки вчителів ля цієї галуззі;
- визначення єдиних освітніх вимог;
- поєднання теоретичної і практичної складових підготовки;
- орієнтації освіти на формування та розвиток компетентностей і техіко-технологічної культури особистості.

Його наукова спадщина залишається актуальною в умовах реформування та стандартизації технологічної галузі освіти.

Література

1. Наказ МОН України 04.03.2024 р. № 260 Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026).
2. Наказ МОН України 29 08 2024 р. № 1225 Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» URL: mon.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026).
3. Наказ МОН України 16.10. 2024 р. № 1466 «Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» URL: mon.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026).

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКОВОЇ ПОВЕДІНКИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Олександр КОРЕЦЬ, Олександр ВОЄВОДА

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

Анотація: *В роботі актуалізується проблема формування формування культури безпекової поведінки здобувачів на уроках технологій у закладах загальної середньої освіти. Обґрунтовано, що в умовах реформування освіти питання безпеки трансформується від простого завчання інструкцій до формування стійкої внутрішньої культури особистості. Проаналізовано*

специфіку та зміст освітньої галузі «Технології», яка характеризується підвищеним рівнем ризику через використання технологічних інструментів та обладнання. Визначено ключові педагогічні умови та інтерактивні методи, що сприяють ефективній інтеріоризації правил безпеки.

Ключові слова: *культура безпекової поведінки, уроки технологій, охорона праці, компетентнісний підхід, превентивна педагогіка, безпека життєдіяльності*.

У сучасному освітньому середовищі проблема збереження життя і здоров'я підростаючого покоління набуває першочергового значення. Заклад освіти є тим осередком, де формуються базові життєві навички дитини, серед яких безпека посідає фундаментальне місце. Особливої уваги потребує освітня галузь «Технології», оскільки вона має виражену практичну спрямованість і передбачає безпосередній контакт здобувачів освіти з інструментами, електричним обладнанням (верстати, 3D-принтери), термічними приладами та матеріалами, що потребують підвищеної обережності.

Незважаючи на наявність розгалуженої бази нормативно-правових актів з охорони праці, статистика свідчить, що формального проведення інструктажів недостатньо. Виникає гостра педагогічна проблема: як перетворити зовнішні вимоги на стійку звичку та внутрішню потребу здобувачів? Відповіддю на цей виклик є цілеспрямоване формування культури безпекової поведінки, що вимагає перегляду традиційних дидактичних підходів в умовах Нової української школи (НУШ**).**

Культура безпекової поведінки розглядається нами як складне інтегративне утворення особистості, що включає три компоненти [1]:

1.Когнітивний: глибоке розуміння джерел небезпеки та фізико-хімічних принципів дії обладнання.

2.Ціннісно-мотиваційний: внутрішня мотивація дотримуватися правил через повагу до власного здоров'я та життя оточуючих, а не через страх покарання.

3.Діяльнісно-практичний: доведені до автоматизму навички безпечної роботи та раціональна організація робочого місця.

У цьому ж контексті В. Духневич та З. Сіверс у своїх доробках дають практичні поради щодо профілактичних дій у кризових ситуаціях та розглядають комунікативні ризики [2]. Досліджуючи функціонування освітнього середовища в сучасних екстремальних умовах, О. М. Топузов, М. В. Головко та О. І. Локшина наголошують на пріоритетності збереження життя і здоров'я учасників освітнього процесу як базової передумови будь-якої діяльності [4].

Екстраполюючи ці глобальні безпекові виклики на рівень практичної підготовки в освітній галузі «Технології», варто зазначити, що формування безпекової культури неможливе без належного просторово-ергономічного забезпечення. Відповідно до цих вимог, навчальні кабінети та шкільні навчальні майстерні мають суворо відповідати засадам наукової організації праці: мати чітке просторове зонування, застосовувати зрозуміле сигнальне кольорове маркування зон ризику та забезпечувати оптимальні санітарно-гігієнічні умови.

Першою і фундаментальною умовою є *системна інтеграція питань безпеки безпосередньо у структуру технологічного процесу*. Традиційно інструктаж з охорони праці виокремлюється в ізольований етап уроку, який здобувачі освіти часто сприймають як нудну перепону перед початком практичної діяльності. Натомість учитель має невідривно акцентувати на факторах ризику під час пояснення кожної нової технологічної операції. Коли увага здобувачів фокусується на безпеці паралельно з розкриттям сутності процесу обробки матеріалів чи використання обладнання, правила засвоюються не через механічне завчання, а через глибоке усвідомлення алгоритмів захисту.

Другою умовою виступає *активне застосування інтерактивних та моделюючих методів навчання*. Пасивне слухання інструкцій має поступитися місцем активній аналітичній діяльності, зокрема через застосування кейс-методу. Розбір реальних виробничих чи навчальних ситуацій змушує здобувачів критично оцінювати ризики. Моделювання нестандартних обставин дозволяє здобувачам освіти самостійно виводити правила безпеки з логіки технологічного

процесу, що формує у них навичку превентивного мислення та здатність прогнозувати наслідки власних дій.

Третя умова пов'язана з *оновленням дидактичного інструментарію через сучасну візуалізацію інструктажів*. З огляду на кліпове мислення, притаманне сучасному поколінню школярів, перевантажені текстом плакати втрачають свою ефективність. Нагальною потребою є перехід до використання лаконічної інфографіки, сигнальних піктограм та методів візуального сторітелінгу в презентаціях і безпосередньо в навчальних майстернях. Розміщення таких інтуїтивно зрозумілих маркерів безпосередньо в зоні виконання робіт працює на підсвідомому рівні: вони знижують когнітивне навантаження та постійно, але ненав'язливо, утримують фокус уваги на питаннях безпеки життєдіяльності.

Четвертою, і чи не найвагомішою умовою, є *еталонна поведінка та особистий приклад вчителя технологій*. Психологічний механізм наслідування робить постать педагога ключовим фактором виховання. Виконання норм охорони праці самим наставником - від обов'язкового використання спецодягу до застосування засобів індивідуального захисту - є безальтернативною вимогою. Будь-які подвійні стандарти з боку викладача миттєво руйнують довіру до теоретичних настанов, тоді як його бездоганна професійна відповідальність перетворює безпеку на внутрішню ціннісну норму для кожного здобувача освіти.

Отже, формування культури безпекової поведінки здобувачів освіти на уроках технологій є складним і багатоаспектним педагогічним завданням, що вимагає категоричної відмови від застарілих формалізованих підходів. Перехід від механічного завчання інструкцій з охорони праці до виховання свідомої внутрішньої потреби в безпеці є ключовим викликом сучасної освітньої парадигми в умовах Нової української школи.

Успішне розв'язання цієї проблеми можливе лише за умови системної та послідовної реалізації комплексу педагогічних умов. Серед них визначальними є: органічна інтеграція питань безпеки у структуру кожного технологічного процесу; впровадження інтерактивних методів навчання та моделювання ситуацій для розвитку превентивного критичного мислення; модернізація

дидактичного інструментарію через візуалізацію (інфографіку, піктограми, візуальний сторітелінг) з урахуванням когнітивних особливостей сучасних школярів; а також безальтернативна еталонна поведінка і професійна відповідальність педагога.

Таким чином інтеріоризація правил безпеки та сформована на їх основі культура поведінки перетворюються на важливу життєву компетентність особистості. Вона гарантує збереження здоров'я та життя здобувачів освіти не лише в освітньому просторі навчальних майстерень, а й у повсякденному та майбутньому професійному житті.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаються у розробці конкретних методичних комплексів та цифрових інструментів візуалізації інструктажів для різних варіативних модулів освітньої галузі «Технології».

Література

1.Корець О. М., Воєвода О.С. Основні напрями формування культури безпекової поведінки учасників освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти науковий журнал «Українська професійна освіта» Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. № 16 2024 рік. Стор. 56-63. URL: https://upepnpu.pnpu.edu.ua/article/view/314297 (дата звернення: 27.04.2026).

2. Забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу : методичні рекомендації / уклад.: В. М. Духневич, З. Ф. Сіверс ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. – 58 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/735337/1/DukhnevichMetodRek2022maket.pdf (дата звернення: 27.04.2026).

3. Топузов О., Головко М., Локшина О. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 5–13. URL: https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/640 (дата звернення: 27.04.2026).